EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 11.12.2025
COM(2025) 749 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU

o revizi směrnice o Marrákešské smlouvě 2017/1564 a nařízení o Marrákešské smlouvě 2017/1563

{SWD(2025) 406 final}

I. ÚVOD

Vzhledem k tomu, že členské státy Světové organizace duševního vlastnictví si uvědomují významný negativní dopad omezeného přístupu k písemným materiálům v přístupné formě neboli „hladu po knihách“ na zapojení osob se zdravotním postižením do společnosti a jejich přístup ke vzdělání, přijaly v roce 2013 Marrákešskou smlouvu o usnadnění přístupu k publikovaným dílům osobám nevidomým, osobám se zrakovým postižením nebo osobám s jinými poruchami čtení (dále jen „Marrákešská smlouva“) ([1]).

Smlouva zavedla povinná omezení a výjimky z autorského práva ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením a osob s jinými poruchami čtení s cílem umožnit rozmnožování, šíření a zpřístupňování děl (např. textů, notových záznamů a souvisejících ilustrací na jakémkoli nosiči, včetně audioknih) ve formátově přístupných rozmnoženinách. Smlouva rovněž umožňuje přeshraniční výměnu těchto rozmnoženin ([2]).

Evropská unie podepsala Marrákešskou smlouvu v roce 2014 ([3]) a uzavřela ji v únoru 2018 ([4]). Směrnice (EU) 2017/1564 o některých povolených způsobech užití některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení ([5]) (dále jen „směrnice o Marrákešské smlouvě“) a nařízení (EU) 2017/1563 o přeshraniční výměně formátově přístupných rozmnoženin některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími mezi Unií a třetími zeměmi ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení ([6]) (dále jen „nařízení o Marrákešské smlouvě“) přinesly nezbytné úpravy práva EU po přistoupení Evropské unie k Marrákešské smlouvě Světové organizace duševního vlastnictví. Cílem směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě je zvýšit dostupnost formátově přístupných rozmnoženin knih a jiných tiskovin ve prospěch osob se zdravotním postižením souvisejícím s poruchami čtení, jakož i zlepšit přeshraniční oběh těchto formátově přístupných

---

([1]) Marrákešská smlouva o usnadnění přístupu k publikovaným dílům osobám nevidomým, osobám se zrakovým postižením nebo osobám s jinými poruchami čtení vstoupila v platnost v září 2016.

([2]) https://www.wipo.int/treaties/en/ip/marrakesh/summary_marrakesh.html.

([3]) Rozhodnutí Rady ze dne 14. dubna 2014 o podpisu jménem Evropské unie Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení.

([4]) Rozhodnutí Rady (EU) 2018/254 ze dne 15. února 2018 o uzavření jménem Evropské unie Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení. Ratifikace proběhla v říjnu 2018.

([5]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1564 ze dne 13. září 2017 o některých povolených způsobech užití některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení a o změně směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32017L1564.

([6]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1563 ze dne 13. září 2017 o přeshraniční výměně formátově přístupných rozmnoženin některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími mezi Unií a třetími zeměmi ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32017R1563.

rozmnoženin. Směrnice o Marrákešské smlouvě měla být provedena do 11. října 2018. Nařízení o Marrákešské smlouvě platí od 12. října 2018.

Podle čl. 10 odst. 1 směrnice o Marrákešské smlouvě a článku 7 nařízení o Marrákešské smlouvě vyžadují, aby Komise provedla hodnocení těchto nástrojů do 11. října 2023 ([7]) a případně navrhla změny. Cílem tohoto hodnocení je posoudit, do jaké míry byly směrnice o Marrákešské smlouvě a nařízení o Marrákešské smlouvě efektivní při dosahování svých cílů, účelné, relevantní pro potřeby oprávněných příjemců, v souladu s politikou Evropské unie (EU) a mezinárodními závazky a zda přinesly přidanou hodnotu EU. Hodnotí se především to, jaký vliv měly oba tyto právní nástroje na dostupnost formátově přístupných rozmnoženin děl v oblasti jejich působnosti a pomohly usnadnit přeshraniční výměnu těchto rozmnoženin.

Jak vyžaduje čl. 10 odst. 1 směrnice o Marrákešské smlouvě, hodnocení zahrnuje zejména posouzení dopadu systémů spravedlivých odměn existujících v některých členských státech na dostupnost formátově přístupných rozmnoženin a jejich přeshraniční výměnu. Hodnocení dále vyhodnotí možný dopad pravidel stanovených ve směrnici o Marrákešské smlouvě a v nařízení o Marrákešské smlouvě na obchodní dostupnost některých děl nebo jiných předmětů ochrany ve formátově přístupných rozmnoženinách oprávněným příjemcům, jakož i jejich relevantnost v souvislosti s jinými oblastmi politiky souvisejícími s přístupností zveřejněných děl, zejména evropským aktem o přístupnosti ([8]).

Před přijetím Marrákešské smlouvy poskytovala směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti ([9]) členským státům možnost stanovit ve svých vnitrostátních právních předpisech výjimku nebo omezení z autorského práva a práv s ním souvisejících ve prospěch osob se zdravotním postižením pro užití nekomerční povahy a které se přímo týká uvedeného postižení, a to v rozsahu vyžadovaném dotyčným postižením. Všechny členské státy tuto možnost do určité míry využily ([10]). Jelikož však směrnice 2001/29/ES stanoví pouze minimální požadavky a ponechává na členských státech, aby stanovily podrobné podmínky pro uplatňování výjimky

([7]) Při zveřejňování této zprávy došlo ke zpožděním v důsledku času potřebného na vypracování hodnotící zprávy a pracovního dokumentu útvarů Komise souběžně s dalšími činnostmi v oblasti autorských práv.

([8]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/882 ze dne 17. dubna 2019 o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0882; cílem aktu je mimo jiné harmonizovat požadavky na přístupnost elektronických knih uvedených na trh EU po 28. červnu 2025.

([9]) Ustanovení čl. 5 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES za dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti
(Úř. věst. L 167, 22.6.2001 s. 10).

([10]) Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o některých povolených způsobech užití děl nebo jiných předmětů chráněných na základě autorského práva a práv s ním souvisejících, z nichž budou mít prospěch osoby nevidomé, zrakově postižené či osoby s jinými poruchami čtení, a kterou se mění směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, 2016/0278 (COD); COM(2016) 596 final, 14.9.2016, s. 6.

([11]), došlo k rozdílům v rozsahu uplatňování výjimky ([12]), což následně ovlivnilo přeshraniční výměnu formátově přístupných rozmnoženin ([13]).

Provedení Marrákešské smlouvy do práva EU vedlo k zavedení harmonizovaných pravidel platných v celé EU, která umožňují nevidomým osobám nebo osobám se zrakovým postižením, které nelze zlepšit tak, aby jejich zrakové funkce byly v podstatě rovnocenné zrakovým funkcím osoby bez tohoto postižení, osobám s poruchou čtení nebo vnímání nebo osobám s jinými poruchami čtení pořizovat rozmnoženiny určitých děl a jiných předmětů ochrany bez souhlasu nositele práv, a to ve prospěch osob s poruchami čtení. Díla v podobě knih, novin, časopisů nebo jiných druhů písemností, notových záznamů včetně partitur a souvisejících ilustrací na jakémkoli nosiči mohou být proto oprávněnými příjemci a osobami jednajícími jejich jménem zhotovena v rozmnoženinách v přístupném formátu, např. v Braillově písmu, zvukovém nebo velkém formátu. Směrnice o Marrákešské smlouvě dále stanoví, že některé subjekty mohou provádět úkony jménem oprávněných příjemců. Těmito subjekty jsou autorizované subjekty, které jsou veřejnými nebo soukromými organizacemi, zejména knihovnami, vzdělávacími zařízeními a dalšími neziskovými organizacemi, které slouží osobám s poruchou čtení jakožto jednou ze svých hlavních činností, institucionálních povinností nebo v rámci jejich poslání veřejného zájmu. Autorizované subjekty mohou zhotovit formátově přístupnou rozmnoženinu díla nebo jiného předmětu ochrany, k němuž mají zákonný přístup, a sdělovat veřejnosti, zpřístupňovat veřejnosti, rozšiřovat nebo půjčovat formátově přístupnou rozmnoženinu oprávněnému příjemci nebo jinému autorizovanému subjektu neziskově pro účely výhradního užívání oprávněným příjemcem. Autorizované subjekty mají povinnost zavést postupy, které zabrání neoprávněnému šíření děl. Směrnice o Marrákešské smlouvě obsahuje ustanovení umožňující přeshraniční výměnu formátově přístupných rozmnoženin na vnitřním trhu. To je doplněno nařízením o Marrákešské smlouvě, které umožňuje přeshraniční výměny se třetími zeměmi, které jsou smluvními stranami Marrákešské smlouvy.

Směrnice o Marrákešské smlouvě umožňuje členským státům zachovat nebo zavést systémy spravedlivé odměny za použití povolená podle této směrnice, která provádějí autorizované subjekty usazené na jejich území. K dnešnímu dni jsou systémy spravedlivé odměny zavedeny v šesti členských státech ([14]). Další dva členské státy zavedly možnost systému spravedlivé odměny v případě poškození zájmů nositelů práv, ale dosud tuto možnost nevyužily ([15]).

([11]) Důvodová zpráva – Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, Brusel, 97/0359 (COD), COM(97) 628 final, 10.12.1997, s. 32.

([12]) Studie o uplatňování směrnice 2001/29/ES o autorském právu a právech s ním souvisejících v informační společnosti („směrnice o informační společnosti“), 2013, s. 428, k dispozici na https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9ebb5084-ea89-4b3e-bda2-33816f11425b.

([13]) Tamtéž, s. 437.

([14]) Přehled členských států, které mají systémy spravedlivé odměny, je k dispozici v pracovním dokumentu útvarů Komise a ve studii, s. 43.

([15]) Studie, s. 43.

Normotvůrce EU se rozhodl neprovést možnost stanovenou v Marrákešské smlouvě, která by redukovala omezení nebo výjimku na díla, která v daném přístupném formátu nelze na daném trhu komerčně získat za přiměřených podmínek pro oprávněné příjemce. Mělo se za to, že uložení této povinnosti autorizovaným subjektům by bylo na úkor právní jistoty, a tím by v konečném důsledku ovlivnilo dostupnost děl pro oprávněné příjemce ([16]). Členské státy nesmějí zavést dodatečné požadavky na autorizované subjekty, jako je například předchozí ověření komerční dostupnosti děl v přístupných formátech. Zdá se, že dva členské státy mají zavedena ustanovení, která by mohla vést k tomu, že autorizované subjekty budou kontrolovat komerční dostupnost, nebo by mohla v tomto ohledu vést k nejasnostem ([17]). Komise bude tyto záležitosti dále analyzovat.

Autorizované subjekty nejsou předmětem **schvalovacího** postupu pro použití, na něž se tento rámec vztahuje. Jak je však uvedeno výše, jsou omezeny na konkrétní kategorie uvedené v čl. 2 bodě 4. Směrnice o Marrákešské smlouvě objasňuje, že požadavky na autorizaci a uznávání, které mohou členské státy uplatňovat na autorizované subjekty, jako jsou požadavky týkající se poskytování služeb obecné povahy oprávněným příjemcům, by jim neměly bránit v provádění činností povolených touto směrnicí. Provádění směrnice vedlo v jednom členském státě ([18]) ke zrušení povinnosti autorizovaných subjektů registrovat se u vnitrostátních orgánů, zatímco v některých členských státech ([19]) musí autorizované subjekty oznámit vnitrostátním orgánům svůj status autorizovaného subjektu a své kontaktní údaje ([20]).

Kromě toho se autorizované subjekty vyzývají, aby dobrovolně předávaly své kontaktní údaje členským státům, v nichž jsou usazeny, pokud se účastní výměn na vnitřním trhu nebo pokud dovážejí či vyvážejí formátově přístupné rozmnoženiny podle nařízení o Marrákešské smlouvě. Členské státy předávají tyto informace Komisi, která je zveřejňuje ([21])

Směrnice neobsahuje žádné konkrétní požadavky na **monitorování**. Konzultace s členskými státy neposkytuje ucelený obraz, ale ukázala, že v některých členských státech autorizované subjekty podávají příslušnému orgánu pravidelné zprávy nebo jsou předmětem kontrol *ad hoc*. Zároveň v jednom členském státě nebyly k dispozici žádné informace o provádění pravidel podle Marrákešské smlouvy, protože chyběly informace o tom, které autorizované subjekty v této zemi působí ([22]).

([16]) Viz 14. bod odůvodnění, první věta.
([17]) Pracovní dokument útvarů Komise, s. 14.
([18]) Pracovní dokument útvarů Komise, s. 15.
([19]) Pracovní dokument útvarů Komise, s. 15.
([20]) Informace o tomto aspektu z konzultačních činností nebyly k dispozici pro všechny členské státy.
([21]) Seznam je k dispozici na adrese https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/authorised-entities-context-directive-eu-20171564.
([22]) Pracovní dokument útvarů Komise, s. 16.

II. METODIKA

Hodnocení vychází z podpůrné studie, která byla zahájena v dubnu 2023 a dokončena na jaře 2024. Údaje byly shromážděny prostřednictvím sekundárního výzkumu, konzultačních činností s členskými státy (které jsou povinny poskytovat informace v souladu s čl. 10 odst. 2 směrnice o Marrákešské smlouvě) a zúčastněnými stranami, prostřednictvím cílených konzultací a podrobných rozhovorů provedených v rámci podpůrné studie ([23]). Názory veřejnosti byly rovněž získány prostřednictvím výzvy k předložení faktických podkladů ([24]).

V souladu s požadavky směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě byly v procesu hodnocení zohledněny názory příslušných aktérů občanské společnosti a nevládních organizací, včetně organizací zastupujících osoby se zdravotním postižením a starší osoby. Konzultační činnosti (cílené konzultace, podrobné rozhovory) zahrnovaly kromě autorizovaných subjektů zejména několik organizací zastupujících osoby se zdravotním postižením. Výzva k účasti na cílené konzultaci byla rozeslána také organizacím zastupujícím starší osoby, ale odpověděla pouze jedna z nich. Kromě toho několik organizací zastupujících osoby se zdravotním postižením předalo své názory v souvislosti s výzvou k předložení faktických podkladů ([25]). Cílená konzultace a výzva předložení faktických podkladů byly zpřístupněny osobám se zdravotním postižením.

III. ÚČINNOST

Aby bylo možné posoudit, zda byl zásah účinný, hodnocení zvažovalo, zda směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě zlepšily dostupnost formátově přístupných rozmnoženin v rámci EU a jejich přeshraniční výměnu v rámci EU a se třetími zeměmi, které jsou smluvními stranami Marrákešské smlouvy. Analyzovalo také, zda existují faktory, které ovlivnily pokrok při plnění cílů, a zda došlo k některým neočekávaným a nezamýšleným důsledkům. A konečně, hodnotilo dopad systémů spravedlivé odměny na dostupnost formátově přístupných rozmnoženin a jejich přeshraniční výměnu.

Kvantitativní údaje získané pro účely hodnocení od vzorku autorizovaných subjektů ukázaly, že počet titulů ve formátově přístupných rozmnoženinách dostupných ve fondu těchto institucí se od roku 2018 zvýšil o více než 50 %. Údaje nejsou dostatečné k tomu, aby bylo možné kvantitativně určit, do jaké míry se díky pravidlům harmonizovaným směrnicí o Marrákešské smlouvě zlepšilo vytváření formátově přístupných rozmnoženin autorizovanými subjekty ve srovnání s tím, co by bylo možné podle vnitrostátních právních předpisů přijatých na základě směrnice 2001/29/ES o informační společnosti. Je rovněž třeba vzít v úvahu, že bez ohledu na rámec autorského práva budou výrobní kapacity autorizovaných subjektů

([23]) Cílená konzultace probíhala od 22. června do 11. srpna 2023 https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/consultations/targeted-stakeholder-consultation-application-marrakesh-directive-and-regulation.

([24]) https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13615-EU-copyright-law-for-blind-and-visually-impaired-people-evaluation-of-the-Marrakesh-Directive-and-Regulation_cs.

([25]) https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13615-EU-copyright-law-for-blind-and-visually-impaired-people-evaluation-of-the-Marrakesh-Directive-and-Regulation_cs.

pravděpodobněji určovat rozpočtová omezení a technologické možnosti. Kvalitativní údaje získané v rámci cílených konzultací však ukazují, že podle názoru zúčastněných stran měl marrákešský rámec pozitivní dopad na dostupnost přístupných formátů. Akademický výzkum provedený v roce 2022 rovněž poukázal na vnímaný nárůst dostupnosti přístupných děl. Vyplynulo z něj, že marrákešský rámec usnadňuje zejména převod tištěných materiálů do Braillova písma, ale má jen malý dopad na přístup k digitálním knihám ([26]).

Kromě toho lze určité kvantitativní dopady považovat za účinek harmonizace výjimky ve směrnici o Marrákešské smlouvě. V referenčním období došlo k nárůstu počtu uživatelů (oprávněných příjemců) registrovaných u autorizovaných subjektů, které poskytly údaje, a to přibližně o 39 %. Může to souviset s harmonizací kategorií oprávněných příjemců podle směrnice o Marrákešské smlouvě, což v některých členských státech vedlo k rozšíření okruhu oprávněných příjemců ve srovnání s tím, co platilo dříve na vnitrostátní úrovni. Jak ukázaly například odpovědi na veřejnou konzultaci EU v roce 2014 ([27]), ne všechny výjimky existující na vnitrostátní úrovni před přijetím směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě se týkaly poruch čtení, zatímco nyní do oblasti působnosti spadají.

Pokud jde o přeshraniční výměny, ratifikace Marrákešské smlouvy ze strany EU umožnila spolupráci s autorizovanými subjekty ve všech členských státech a smluvními stranami ve třetích zemích, a to i díky usnadnění přístupu ke službě „ABC Global Book Service“, která podporuje provádění Marrákešské smlouvy ([28]).

Přeshraniční výměna v rámci EU a se třetími zeměmi, které jsou smluvními stranami Marrákešské smlouvy, činila v roce 2023 u autorizovaných subjektů, které poskytly údaje, v průměru 16,3 % všech titulů v jejich držení, oproti 12,7 % titulů získaných z EU a třetích zemí v roce 2018. Země, které sdílejí společný jazyk, mají obvykle vyšší podíl dovážených titulů, neboť uživatelé obvykle upřednostňují díla ve svém vlastním jazyce. Cizojazyčné knihy sice tvoří menší část fondu autorizovaných subjektů, ale v naprosté většině případů jsou získávány prostřednictvím přeshraničních výměn. Dovážené tituly pocházejí většinou z jiných členských států, ale autorizované subjekty rovněž dovážejí tituly ze třetích zemí, které jsou smluvními stranami Marrákešské smlouvy. Tento dovoz dosáhl v roce 2023 podílu 2,7 % katalogu (oproti 2 % v roce 2018). Autorizované subjekty dotazované v rámci studie uvádějí, že obvykle dovážejí díla ze Spojených států amerických, Spojeného království a Kanady ([29]). V případě konkrétních autorizovaných subjektů mohou být výměny poměrně významné:

([26]) Ferri, D. „The Marrakesh Treaty to Facilitate Access to Published Works for Persons Who Are Blind, Visually Impaired or Otherwise Print Disabled in the European Union: Reflecting on Its Implementation and Gauging Its Impact from a Disability Perspective“ (Marrákešská smlouva o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení v Evropské unii: reflexe jejího provádění a hodnocení jejího dopadu z hlediska zdravotního postižení“, *IIC* 55, 89–109 (2024), dostupné na https://doi.org/10.1007/s40319-023-01410-y.

([27]) Zpráva o odpovědích na veřejnou konzultaci o přezkumu pravidel EU v oblasti autorského práva, k dispozici na adrese https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/modernisation-eu-copyright-rules-useful-documents.

([28]) Online katalog umožňující autorizovaným subjektům z ratifikujících států vyměňovat si knihy v přístupných formátech, aniž by musely žádat o souhlas nositele práv; viz https://www.accessiblebooksconsortium.org/.

([29]) Studie, s. 76.

například katalog francouzského autorizovaného subjektu obsahuje 15 % titulů dovezených ze Švýcarska a Kanady ([30]); tentýž autorizovaný subjekt uvedl, že rovněž vyváží do třetích zemí, zejména do Kanady([31]). Z rozhovorů s autorizovanými subjekty dále vyplývá, že výměny se zeměmi Latinské Ameriky a Afriky z velké části spočívají ve vývozu z EU ([32]).

Kvalitativní údaje, které studijní tým shromáždil prostřednictvím cílené konzultace, podporují názor, že harmonizovaná pravidla EU mají dopad na přeshraniční výměny, přičemž autorizované subjekty a vnitrostátní orgány se domnívají, že dopad pravidel na EU a mezinárodní přeshraniční výměny je důležitější než na výrobu. To může souviset s podáváním zpráv od autorizovaných subjektů, že zatímco některé členské státy měly před přijetím směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě uzavřeny dohody o spolupráci za účelem přeshraničních výměn formátově přístupných rozmnoženin (zejména ve stejných jazykových oblastech), provádění směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě umožnilo některým z nich poprvé tyto výměny provést nebo jim umožnilo rozšířit výměny na větší počet zemí ([33]).

Faktory ovlivňující výrobu a výměnu formátově přístupných rozmnoženin

Na základě odpovědí autorizovaných subjektů na cílenou konzultaci jsou hlavní faktory omezující výrobu formátově přístupných rozmnoženin spojeny s nedostatečným financováním institucí, které tyto formáty vyrábějí, nebo s nedostatečnými dalšími zdroji (lidské zdroje, know-how, technologie). Pokud jde o zdroje financování, spoléhají se autorizované subjekty převážně na veřejné financování nebo na kombinaci veřejného financování a darů. V jednom členském státě je autorizovaný subjekt financován především z hrubého příjmu získaného z uvádění loterií na trh.

Autorizované subjekty na menších trzích se rovněž potýkají s omezeními v důsledku omezené výrobní kapacity, i když lze konstatovat, že v těchto členských státech se bohatost katalogů autorizovaných subjektů značně liší, přičemž autorizované subjekty ve Finsku a Dánsku mají mnohem více titulů než autorizované subjekty v Chorvatsku nebo Litvě.

Během cílených konzultací i výzvy k předložení faktických podkladů byla jako problém označena také informovanost oprávněných příjemců (osob se zdravotním postižením) o tom, kde a jak najít formátově přístupné rozmnoženiny. Výzkum zveřejněný v roce 2023 také zjistil, že oprávnění příjemci a zástupci organizací osob se zdravotním postižením si nebyli

([30]) Studie, s. 208.
([31]) Od roku 2014 vyvezl autorizovaný subjekt prostřednictvím platformy ABC 13 981 titulů, z toho 63 % směřovalo do třetích zemí (převážně do Kanady).
([32]) Organizace ONCE ve Španělsku vyvezla v roce 2023 421 rozmnoženin do Argentiny a Peru a 568 rozmnoženin do Guatemaly, Mexika a Argentiny (studie, s. 212). Jeden francouzský autorizovaný subjekt uvedl, že vyváží rozmnoženiny do afrických zemí přímo oprávněným příjemcům v afrických zemích, a to z důvodu nedostatečné digitální a fyzické infrastruktury autorizovaných subjektů v dovážejících zemích – viz studie s. 67.
([33]) Studie, s. 31.

vždy vědomi toho, jaký přínos pro ně může mít marrákešský rámec ([34]). Z článku vyplývá, že nevidomé osoby by mohly být o Marrákešské smlouvě lépe informovány než lidé se zrakovým postižením, což by mohlo souviset s různými metodami používanými pro přístup k dílům (např. používání výjimek z autorských práv pro výrobu rozmnoženin v Braillově písmu pro nevidomé oproti používání vizuálních lup pro osoby se zrakovým postižením) ([35]).

Některé autorizované subjekty rovněž upozornily na to, že je důležité, aby oprávnění příjemci měli přístup k technologiím, které jim umožní používat přístupné digitální formáty, což se stále nedaří. Autorizované subjekty rovněž zdůraznily, že je důležité uspokojovat různé potřeby oprávněných příjemců, například spoluprací se sítěmi knihoven při poskytování fyzických rozmnoženin oprávněným příjemcům prostřednictvím místní knihovny.

Ačkoli se tedy v referenčním období zvýšil počet oprávněných příjemců a počet děl ve formátově přístupných rozmnoženinách, některé faktory, které s pravidly podle Marrákešské smlouvy přímo nesouvisejí – zejména dostupnost zdrojů autorizovaných subjektů – jsou těmito institucemi vnímány jako překážka poskytování většího počtu přístupnějších rozmnoženin.

Dopad systémů spravedlivé odměny

Systémy spravedlivé odměny se v šesti členských státech, které je zavedly, liší: ve čtyřech členských státech jsou systémy spravedlivé odměny omezeny buď na určitá odvětví (vzdělávání), na určité formáty (např. audioknihy) nebo na určité způsoby poskytování (např. stahování), zatímco ve dvou členských státech systém spravedlivé odměny tato rozlišení neobsahuje, a platí tedy pro použití autorizovanými subjekty, na něž se vztahuje směrnice o Marrákešské smlouvě.

Studie porovnávala nárůst objemu katalogů v referenčním období u pěti autorizovaných subjektů působících ve čtyřech členských státech se systémy spravedlivé odměny a u devatenácti autorizovaných subjektů ve dvanácti členských státech bez systémů spravedlivé odměny. Ačkoli údaje ukazují, že celkový objem titulů u devatenácti autorizovaných subjektů vzrostl ve větší míře než u pěti autorizovaných subjektů z členských států se systémy spravedlivé odměny, je třeba brát tyto údaje s rezervou. Jak studie sama vysvětluje, údaje jsou velmi omezené a nemusí být reprezentativní, přičemž neumožňují určit souvislost mezi neexistencí systémů spravedlivé odměny a zvýšeným objemem formátově přístupných rozmnoženin. Je tomu tak proto, že rozdíl v tempu nárůstu katalogů formátově přístupných

([34]) Ferri, Delia a Rossello, Giulia (2023) „The Role of the Marrakesh Treaty in Supporting Access to Printed Material for People Who Are Blind or Visually Impaired: A Critical Discussion of the Results of an Empirical study Conducted in Six European Countries“ (Úloha Marrákešské smlouvy při podpoře přístupu k tiskovinám pro nevidomé nebo zrakově postižené osoby: kritická diskuse o výsledcích empirické studie prováděné v šesti evropských zemích), *Disabilities*, svazek 3 číslo 2, s. 162.

([35]) Ferri, Delia a Rossello, Giulia (2023) „The Role of the Marrakesh Treaty in Supporting Access to Printed Material for People Who Are Blind or Visually Impaired: A Critical Discussion of the Results of an Empirical study Conducted in Six European Countries“ (Úloha Marrákešské smlouvy při podpoře přístupu k tiskovinám pro nevidomé nebo zrakově postižené osoby: kritická diskuse o výsledcích empirické studie prováděné v šesti evropských zemích), *Disabilities*, svazek 3 číslo 2, s. 162.

rozmnoženin může být způsoben jinými faktory, například tím, že autorizované subjekty v členských státech, které zavedly systémy spravedlivé odměny, mohly mít již rozsáhlý fond titulů, zatímco jiné autorizované subjekty mohly začít budovat svůj fond až v referenčním období. Například, jak již bylo zmíněno, Finsko a Dánsko (kde je zaveden systém spravedlivé odměny) disponují výrazně větším počtem titulů než autorizované subjekty v Chorvatsku nebo Litvě, kde se systém spravedlivé odměny neuplatňuje ([36]). Celkově však neexistence kontextových údajů neumožňuje učinit závěr o dopadu tohoto srovnání.

V odpovědích na výzvu k předložení faktických podkladů se názory zúčastněných stran mezi konzultovanými skupinami liší. Držitelé práv zdůrazňují, že systémy spravedlivé odměny jsou potřebné k ochraně zájmů držitelů práv a měly by přesně odrážet rozsah a způsob využívání přístupného formátu ([37]), zatímco zástupci oprávněných příjemců tvrdí, že systémy spravedlivé odměny by měly být zrušeny ([38]), přičemž zejména zmiňují, že systémy spravedlivé odměny vytvářejí překážky a že autorizované subjekty, které pracují na neziskovém základě, by neměly platit za dílo, což by měli činit sami vydavatelé. Dva respondenti zastupující oprávněné příjemce se domnívají, že systémy spravedlivé odměny jsou v rozporu s duchem Marrákešské smlouvy, přestože tato smlouva tyto systémy výslovně povoluje. Zatímco Marrákešská smlouva umožňuje smluvním stranám rozhodnout, zda poskytnou držitelům práv odměnu za užití na základě výjimky z autorského práva zavedené Marrákešskou smlouvou, právo EU stanoví, že možnost členských států stanovit tyto systémy spravedlivé odměny je omezená.

Systémy se mohou vztahovat pouze na autorizované subjekty a neměly by vyžadovat platby od oprávněných příjemců (viz 14. bod odůvodnění). Možnost stanovená v čl. 3 odst. 6 směrnice o Marrákešské smlouvě, kterou normotvůrce EU poskytl členským státům, je proto v souladu se touto smlouvou.

Kromě toho se zdá, že vnímání dopadu systémů spravedlivé odměny se liší také v závislosti na podobě a financování systému v konkrétním členském státě. Autorizované subjekty z členských států, v nichž výše financování ze strany státu zahrnuje rovněž splatné odškodnění a v nichž je systém spravedlivé odměny omezen na určité druhy užití nebo děl, se zřejmě s větší pravděpodobností domnívají, že systém spravedlivé odměny neovlivňuje nebo ovlivňuje v omezenější míře výrobu formátově přístupných rozmnoženin. V jiných členských státech se systémy spravedlivé odměny, i když je celkové ročně vyplacené odškodnění nízké, mohou zúčastněné strany vnímat jeho dopad jako významný, pokud rozpočet nepovažují za dostatečně vysoký (zejména pokud se autorizované subjekty spoléhají na financování z darů).

([36]) 69 021titulů ve Finsku a 84 000 v Dánsku; 7 727 v Chorvatsku a 15 433 v Litvě (viz studie, s. 215).

([37]) Viz odpovědi na výzvu k předložení faktických podkladů, např. od Evropské rady spisovatelů, FEP, ALIS, dostupné na adrese https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13615-EU-copyright-law-for-blind-and-visually-impaired-people-evaluation-of-the-Marrakesh-Directive-and-Regulation_cs.

([38]) Viz odpovědi na výzvu předložení faktických podkladů, které jsou k dispozici na adrese https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13615-EU-copyright-law-for-blind-and-visually-impaired-people-evaluation-of-the-Marrakesh-Directive-and-Regulation_cs.

Souvislost mezi systémy spravedlivé odměny a přeshraniční výměnu je rovněž obtížné vyčíslit nebo stanovit, zejména proto, že výměny mezi členskými státy a se třetími zeměmi jsou ovlivněny různými faktory, které souvisejí zejména se sdílením společného jazyka a v některých případech také s používáním technologií (interoperabilita formátů a metadat) ([39]). Ačkoli nejsou k dispozici kvantitativní údaje pro určení možných účinků, některé zúčastněné strany tvrdí, že se autorizované subjekty méně zapojují do přeshraničních výměn, zejména kvůli nejistotě ohledně uplatňování na přeshraniční šíření a obtížnosti výpočtu odškodnění za vývoz, což by je mohlo od zapojení do těchto výměn odrazovat. Zdá se však, že tyto obavy z dopadu systémů spravedlivé odměny na přeshraniční výměnu mezi členskými státy se zaměřují na konkrétní země a mohou být způsobeny koncepcí a praktickým uplatňováním systémů spravedlivé odměny a možnou nejistotou, kterou by to mohlo způsobit. V této souvislosti je důležité mít na paměti, že systémy spravedlivé odměny by se měly vztahovat pouze na užití autorizovanými subjekty se sídlem na území členského státu, který takovýto systém stanoví, a neměly by vyžadovat platby od autorizovaných subjektů se sídlem v jiných členských státech nebo ve třetích zemích, které jsou stranami Marrákešské smlouvy.

Možné nezamýšlené důsledky –- potenciální dopad na komerční trh

Otázka, zda může mít marrákešský rámec důsledky pro komerční trh, vedla ke zvláštnímu ustanovení v čl. 10 odst. 3 směrnice o Marrákešské smlouvě. Podle tohoto ustanovení může členský stát upozornit Komisi, pokud má oprávněné důvody domnívat se, že provádění směrnice mělo významný negativní dopad na obchodní dostupnost děl nebo jiných předmětů ochrany ve formátově přístupných rozmnoženinách oprávněným příjemcům, a předloží všechny relevantní důkazy. Komise je povinna tyto důkazy vzít v úvahu při sestavování hodnotící zprávy.

V době vypracování této zprávy žádný členský stát nepředložil Komisi důkazy podle čl. 10 odst. 3 směrnice o Marrákešské smlouvě.

Ani údaje shromážděné v průběhu přípravy tohoto hodnocení tyto důkazy neposkytly. Studie konstatovala, že o trhu s dostupnými publikacemi chybí ucelené údaje ([40]).

Během cílené konzultace většina konzultovaných zúčastněných stran nezjistila negativní dopad pravidel podle Marrákešské smlouvy na pobídky pro komerční výrobu. Jedna ze zúčastněných stran poukázala na pozitivní nepřímý dopad marrákešského rámce na vydavatelský trh, neboť se domnívá, že vedl k větší koordinaci a výměně mezi vydavateli a autorizovanými subjekty ([41])

Na základě dostupných informací nelze dospět k závěru, že marrákešský rámec má významný negativní dopad na komerční dostupnost děl v přístupném formátu. Současné

([39]) Studie, s. 76.
([40]) Studie, s. 67.
([41]) Odpověď na výzvu k předložení faktických podkladů od Evropské rady spisovatelů, k dispozici na adrese Právní předpisy EU v oblasti autorského práva pro nevidomé a zrakově postižené osoby – hodnocení směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě (europa.eu).

údaje proto neopravňují k revizi stávajícího přístupu týkajícího se kontroly komerční dostupnosti děl v přístupném formátu.

Potenciální dopad na širší sociální cíle

Několik zúčastněných stran uvedlo pozitivní dopady marrákešského rámce na oblasti, jako je sociální začleňování a rovnost obecně ([42]), rozvoj příležitostí k učení pro děti a dospělé ([43]) a práce, kultura a účast v komunitách ([44]). Na základě údajů, které jsou k dispozici pro toto hodnocení, je však obtížné určit, do jaké míry mohl marrákešský rámec tyto širší sociální cíle ovlivnit. Zúčastněné strany rovněž zmínily přetrvávající obtíže, které přesahují marrákešský rámec a které by mohly tyto cíle ovlivnit, jako je nedostatečná dostupnost učebnic v přístupných formátech, nedostatečná dostupnost digitálních vzdělávacích platforem, potřeba odpovídající odborné přípravy učitelů a knihovníků ([45]).

Přeshraniční výměna usnadněná marrákešským rámcem umožňuje zasílat díla v přístupných formátech emigrantům v jiných členských státech nebo sloužit potřebám menšinového obyvatelstva či uprchlíků dovozem děl ze zemí, které mají s těmito kategoriemi společný jazyk. Rámec lze považovat také za příspěvek k informovanosti, zejména vydavatelů, o problémech, kterým čelí osoby se zdravotním postižením ([46]).

IV. EFEKTIVNOST

Analýza efektivnosti v souvislosti s tímto hodnocením měla významná omezení, protože pro vyčíslení dopadu uplatňování pravidel podle Marrákešské smlouvy nebyl k dispozici dostatek údajů. Většina shromážděných kvantitativních údajů obsahovala omezené podrobnosti o rozpočtu autorizovaných subjektů a jejich přídělech nebo se týkala pouze konkrétního autorizovaného subjektu. Posouzení se proto opírá především o zohlednění kvalitativních údajů.

Ještě před přijetím směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě poskytovalo právo EU, zejména čl. 5 odst. 3 písm. b) směrnice o informační společnosti, členským státům možnost zavést výjimku nebo omezení autorského práva ve prospěch osob se zdravotním postižením.

([42]) Odpovědi na výzvu předložení faktických podkladů od občana EU a společnosti Nota v roce 2023, k dispozici na adrese Právní předpisy EU v oblasti autorského práva pro nevidomé a zrakově postižené osoby – hodnocení směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě (europa.eu).

([43]) Odpověď na výzvu k předložení faktických podkladů od společnosti Nota v roce 2023; k dispozici na adrese Právní předpisy EU v oblasti autorského práva pro nevidomé a zrakově postižené osoby – hodnocení směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě (europa.eu); rozhovory studijního týmu s Evropskou unií nevidomých a organizací Eureka Leuven, 2023.

([44]) Odpověď na výzvu k předložení faktických podkladů od společnosti Nota v roce 2023, k dispozici na adrese Právní předpisy EU v oblasti autorského práva pro nevidomé a zrakově postižené osoby – hodnocení směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě (europa.eu).

([45]) Rozhovor studijního týmu s Evropským fórem zdravotně postižených, Evropskou radou spisovatelů, Německou federací nevidomých a slabozrakých, Knihovnou přístupnosti Celia a organizací Eureka Leuven.

([46]) Rozhovory vedené studijním týmem s Německým centrem pro přístupné čtení, Evropskou unií nevidomých, Evropskou radou spisovatelů a organizací Luisterpuntbibliotheek, 2023.

Členské státy využily této možnosti a zavedly výjimku nebo omezení do svých vnitrostátních právních předpisů, avšak rozdíly v oblasti působnosti na vnitrostátní úrovni způsobily zátěž pro přeshraniční výměnu formátově přístupných rozmnoženin ([47]). Marrákešský rámec tyto rozdíly zmírnil a zvýšil právní jistotu tím, že vyjasnil okruh oprávněných příjemců, na které se vztahuje, a rozsah úkonů souvisejících s autorským právem, které by mohly být provedeny. Jak je vysvětleno v oddíle výše, vedlo to ke zvýšení počtu oprávněných příjemců, na které se vztahuje, a usnadnilo přeshraniční výměny. Osoby se zdravotním postižením tak mají prospěch z lepšího přístupu k formátově přístupným rozmnoženinám a autorizované subjekty budou pravděpodobně poskytovat služby větší uživatelské základně a účastnit se více přeshraničních výměn.

Autorizované subjekty sice vynakládají prostředky na výrobu formátově přístupných rozmnoženin, avšak tyto náklady jim neukládá marrákešský rámec, jehož cílem je usnadnit jejich činnost při výrobě a výměně formátově přístupných rozmnoženin prostřednictvím větší právní jistoty. Většina autorizovaných subjektů, s nimiž byl v rámci studie učiněn pohovor, uvedla, že po provedení marrákešského rámce nedošlo k výrazným změnám výrobních nákladů.

Harmonizace zavedená marrákešským rámcem zároveň přinesla úspory pro autorizované subjekty, protože formátově přístupné rozmnoženiny lze snáze získat prostřednictvím přeshraniční výměny, což pomáhá předcházet zdvojování činností. Jeden z autorizovaných subjektů například uvedl, že přeshraniční výměny v rámci EU i mimo ni vedly během tří a půl roku k úsporám ve výši přibližně 133 000 EUR. Harmonizace pravidel EU také snížila potřebu kontrolovat vnitrostátní předpisy v oblasti autorského práva platné v zemích určení.

Na autorizované subjekty, které šíří, sdělují veřejnosti nebo zpřístupňují veřejnosti formátově přístupné rozmnoženiny, se podle tohoto rámce vztahují určitá pravidla. Ta se omezují na zabránění neoprávněnému šíření formátově přístupných rozmnoženin a na to, aby oprávnění příjemci, držitelé práv a další autorizované subjekty mohli obdržet příslušné informace. Postupy autorizovaných subjektů jsou v tomto ohledu různé ([48]), avšak neexistují přesné údaje, které by umožnily vyčíslit prostředky, jež jsou k tomuto účelu využívány. Současně rámec neukládá autorizovaným subjektům povinnosti, které by mohly bránit výrobě formátově přístupných rozmnoženin a které by mohly být vnímány jako zátěž. Rámec například brání tomu, aby autorizované subjekty byly povinny zajistit předchozí ověření komerční dostupnosti děl v přístupných formátech. Kromě toho rámec nestanoví zvláštní povolovací postup a v tomto ohledu objasňuje, že požadavky na autorizaci nebo uznání týkající se například poskytování služeb obecné povahy oprávněným příjemcům by neměly bránit autorizovaným subjektům v provádění činností povolených podle nástrojů Marrákešské smlouvy.

([47]) Evropská komise, Generální ředitelství pro vnitřní trh a služby, Francquen, A., Dusollier, S., Triaille, J. a další, studie o uplatňování směrnice 2001/29/ES o autorském právu a právech s ním souvisejících v informační společnosti („směrnice o informační společnosti“), Evropská komise, 2013, https://data.europa.eu/doi/10.2780/90141, s. 420–437.

([48]) Příloha IV studie.

Rámec se nezabývá otázkami financování autorizovaných subjektů. Rozpočty autorizovaných subjektů ve většině členských států jsou v různé míře financovány z veřejných prostředků. V některých případech mohou oprávnění příjemci přispívat do finančních prostředků autorizovaných subjektů prostřednictvím darů. Vnitrostátní orgány obecně nesou náklady spojené s prosazováním pravidel, ačkoli v rámci nejsou stanoveny žádné konkrétní povinnosti monitorování.

Přestože dostupné informace neumožňují vyvodit pevné závěry podložené kvantitativními údaji, hodnocení neodhalilo zbytečnou zátěž, kterou rámec přináší, a nezdá se, že by bylo třeba jej zjednodušit a zefektivnit. Směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě neukládají autorizovaným subjektům zvláštní povolovací postup, nezabraňují předběžným kontrolám komerční dostupnosti a neobsahují povinnost autorizovaných subjektů podávat zprávy vnitrostátním orgánům. Členské státy musí Komisi hlásit pouze dobrovolně předané informace o kontaktních údajích autorizovaných subjektů zapojených do přeshraniční výměny. Správní požadavky jsou omezeny na to, co je nezbytné k zajištění dostupnosti formátově přístupných rozmnoženin, k zabránění neoprávněnému užití a k usnadnění transparentnosti. Intervence, která zlepšuje dostupnost formátově přístupných rozmnoženin pro oprávněné příjemce a zároveň vytváří úspory díky větší právní jistotě, dosahuje svých cílů účinným způsobem.

Dopad na efektivnost systémů spravedlivé odměny

Pokud jde o držitele práv, očekávalo se, že pravidla budou mít omezený dopad na jejich autorské právo jako vlastnické právo (uznané článkem 17 Listiny), neboť směrnice o Marrákešské smlouvě se omezuje na úplnou harmonizaci rozdílných výjimek nebo omezení autorského práva, které již existovaly na vnitrostátní úrovni před přijetím směrnice o Marrákešské smlouvě, a na usnadnění přeshraniční výměny přístupných formátů ([49]). Některé rozdíly v dopadech ve srovnání s obdobím před Marrákešskou smlouvou mohly být důsledkem zlepšení dostupnosti formátově přístupných rozmnoženin, včetně zvýšení počtu oprávněných příjemců (jak je podrobně popsáno v oddíle o účinnosti). Směrnice o Marrákešské smlouvě uznává možnost zachovat nebo zavést systémy spravedlivé odměny a zároveň objasňuje, že při stanovování výše odměny by měl být náležitě zohledněn neziskový charakter činností autorizovaných subjektů, cíle veřejného zájmu, které tato směrnice sleduje, zájmy oprávněných příjemců výjimky, možná újma držitelům práv a potřeba zajistit přeshraniční šíření formátově přístupných rozmnoženin. Je třeba rovněž zvážit konkrétní okolnosti každého případu, které vyplývají z pořízení konkrétní formátově přístupné

([49]) Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých povolených způsobech užití děl nebo jiných předmětů chráněných na základě autorského práva a práv s ním souvisejících, z nichž budou mít prospěch osoby nevidomé, zrakově postižené či osoby s jinými poruchami čtení, a kterou se mění směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, COM(2016) 596 final, 2016/0278 (COD), s. 6;
návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady týkající se přeshraniční výměny informací mezi Evropskou unií a třetími zeměmi formátově přístupných rozmnoženin některých děl nebo jiných předmětů chráněných na základě autorského práva a práv s ním souvisejících, z nichž budou mít prospěch osoby nevidomé, zrakově postižené či osoby s jinými poruchami čtení, COM(2016) 595 final, 2016/0279 (COD), s. 5.

rozmnoženiny. V situaci, kdy je újma způsobená držiteli práv minimální, by neměla vzniknout žádná povinnost platby odměny. V členských státech, které zavedly systémy spravedlivé odměny, vznikají autorizovaným subjektům náklady spojené s výplatou odškodnění, včetně výpočtu a rozdělení poplatků autorizovanými subjekty. Vzhledem k tomu, že některé vnitrostátní systémy spravedlivé odměny existovaly i před přijetím marrákešského rámce nebo nahrazovaly jiné povinnosti, nejsou související náklady obecně nové.

Podle informací shromážděných v rámci studie se celkové vyplacené spravedlivé odměny mohou v jednotlivých členských státech výrazně lišit, přičemž náklady se pohybují od 27 000 EUR v Německu, 159 000 EUR ve Finsku, 1 milionu EUR ve Švédsku až po 1,7 milionu EUR v Dánsku. Zdá se, že dopad, který zúčastněné strany spojují se systémy spravedlivé odměny, se liší v závislosti na podobě a modelu financování vnitrostátních systémů spravedlivé odměny. Jak je vysvětleno v oddíle o účinnosti, i když celkové ročně vyplacené spravedlivé odměny by mohly být nízké, mohou zúčastněné strany vnímat jejich dopad jako významný, jestliže rozpočet autorizovaných subjektů není považován za dostatečně vysoký (zejména pokud se autorizované subjekty spoléhají na financování z darů).

Kromě finančních prostředků, které mají autorizované subjekty k dispozici, se zdá, že administrativní náklady spojené například s výpočtem a výplatou v rámci systémů spravedlivé odměny se liší v závislosti na digitalizaci a automatizaci zpracování údajů, avšak pro stanovení těchto nákladů nejsou k dispozici žádné přesné údaje.

Faktory přispívající k účinnému provádění směrnice o Marrákešské smlouvě

V závislosti na konkrétních institucionálních a tržních souvislostech v členských státech mohou některé faktory přispět k účinnému provádění směrnice o Marrákešské smlouvě.

Usnadnit úspory z rozsahu a také usnadnit přístup oprávněným příjemcům může zejména centralizace nebo posílená spolupráce mezi autorizovanými subjekty. Kromě iniciativy ABC Světové organizace duševního vlastnictví byly na vnitrostátní úrovni vyvinuty další iniciativy spolupráce, které spojují autorizované subjekty působící na daném území nebo autorizované subjekty působící ve stejné jazykové oblasti (např. autorizované subjekty v Rakousku, Německu a Švýcarsku) nebo spojují autorizované subjekty pro konkrétní projekty (např. spolupráce mezi autorizovanými subjekty v severských zemích za účelem koordinace výroby a sdílení nákladů na poskytování rozmnoženin v jazyce některé etnické menšiny).

Kromě toho mohou být formy spolupráce mezi autorizovanými subjekty a vydavateli, jako je výroba formátově přístupných rozmnoženin nebo sdílení informací a titulů, nákladově efektivní a mohou zabránit zdvojování činností.

Přístup oprávněných příjemců k dostupným titulům usnadňují některé autorizované subjekty prostřednictvím online katalogů. Zároveň nikoliv všichni oprávnění příjemci mají know-how nebo přístup k technologiím, které by jim umožnily přístup prostřednictvím online katalogu. Pro zlepšení přístupu se zdají být důležité i různé postupy, které mají uspokojit rozličné

potřeby oprávněných příjemců a nabídnout jim potřebnou podporu (např. spolupráce se sítěmi knihoven, poskytování alternativních způsobů kontaktu, odborná příprava).

Úroveň digitalizace autorizovaných subjektů a interoperabilita formátů, které používají, může pomoci minimalizovat administrativní a provozní náklady a dále usnadnit přeshraniční výměny a minimalizovat administrativní zátěž spojenou s konverzí (zejména při výměně se třetími zeměmi).

Povinnost uložená autorizovaným subjektům v čl. 5 odst. 1 písm. b) směrnice, a to přijmout přiměřená opatření s cílem zabránit nedovolenému rozmnožování, rozšiřování, sdělování a zpřístupňování formátově přístupných rozmnoženin veřejnosti, by měla být plně respektována a zároveň by mělo být zajištěno, že nebude vytvářet překážky v přístupu oprávněným příjemcům. Ačkoli nejsou k dispozici přesné informace, které by umožnily posoudit dopad metod používaných autorizovanými subjekty k zabránění nedovolenému šíření formátově přístupných rozmnoženin, z rozhovorů se zúčastněnými stranami vyplývá, že ochrana heslem a dvoufaktorová autentizace snižují přístupnost pro oprávněné příjemce a autorizované subjekty se jim vyhýbají. Na druhou stranu se zdá, že vodoznaky poskytují dobrý poměr nákladů a přínosů, protože zabraňují neoprávněnému šíření rozmnoženin ke stažení v nespecializovaných formátech. Obecněji řečeno, opatření zavedená za účelem zabránění neoprávněnému užití mají ještě větší váhu, pokud jsou rozmnoženiny poskytované autorizovanými subjekty vysoce kvalitní a ve formátech (elektronické knihy, audioknihy), které může teoreticky využívat širší veřejnost.

V. SOUDRŽNOST

Směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě přispívají ke zlepšení přístupu osob se zdravotním postižením ke kulturním dílům, vzdělávacím materiálům a informacím v souladu s cílem článku 30 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. Provedení Marrákešské smlouvy do práva EU bylo doporučeno v připomínkách Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením k úvodní zprávě Evropské unie v souvislosti s článkem 30 úmluvy ([50]).

Směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě jsou rovněž v souladu s cíli a osobní a věcnou působností Marrákešské smlouvy.

Na úrovni EU jsou směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě v souladu s ostatními nástroji právních předpisů EU v oblasti autorského práva, zejména se směrnicí 2001/29/ES, která členským státům umožňuje, aby ve svých vnitrostátních právních předpisech měly výjimky pro jiná postižení nebo druhy děl, než jsou ta, která spadají do oblasti působnosti směrnice o Marrákešské smlouvě ([51]).

([50]) https://digitallibrary.un.org/record/812354?ln=en&v=pdf.

([51]) Článek 8 směrnice o Marrákešské smlouvě mění čl. 5 odst. 3 písm. b) směrnice o informační společnosti tak, že stanoví, že nejsou „dotčeny povinnosti členských států podle směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1564“.

Nástroje podle Marrákešské smlouvy jsou rovněž v souladu s Listinou základních práv EU, která zakazuje všechny formy diskriminace, včetně diskriminace na základě zdravotního postižení, a stanoví, že EU uznává a respektuje právo osob se zdravotním postižením na opatření, jejichž cílem je zajistit jejich nezávislost, sociální a profesní začlenění a jejich účast na životě společnosti.

Nástroje Marrákešské smlouvy jsou v souladu s dalšími právními předpisy EU, které se zabývají zdravotním postižením v digitálním prostředí, jako je směrnice o přístupnosti internetových stránek ([52]), směrnice o audiovizuálních mediálních službách ([53]) a evropský akt o přístupnosti ([54]). První dva se týkají jiných odvětví než písemná díla, na něž se vztahuje marrákešský rámec (konkrétně internetové stránky veřejného sektoru a audiovizuální mediální služby), a přístupnost těchto služeb řeší jinými právními nástroji než právními předpisy v oblasti autorského práva.

Cílem evropského aktu o přístupnosti je zlepšit fungování vnitřního trhu s přístupnými výrobky a službami zavedením společných pravidel pro přístupnost, a tím odstranit překážky, které vytvářejí rozdílná pravidla v členských státech. Členské státy musí zajistit, aby hospodářské subjekty uváděly na trh pouze výrobky a poskytovaly pouze služby, které splňují požadavky na přístupnost stanovené tímto aktem. To se týká mimo jiné elektronických knih a specializovaného softwaru, jakož i elektronických čteček. Opatření, která se použijí od 28. června 2025, nemění pravidla autorského práva stanovená ve směrnici a nařízení o Marrákešské smlouvě. Obě opatření se použijí souběžně, přičemž evropský akt o přístupnosti zajišťuje větší dostupnost přístupných elektronických knih, zatímco nástroje Marrákešské smlouvy by i nadále umožňovaly oprávněným příjemcům a autorizovaným subjektům upravovat zveřejněná písemná díla do formátů přístupných pro osoby se zrakovým postižením a poruchami čtení nebo se zdravotním postižením souvisejícím s poruchami čtení. Zástupci držitelů práv i autorizované subjekty zdůraznili význam součinnosti a spolupráce při hladkém provádění evropského aktu o přístupnosti a při zajišťování doplňkovosti mezi těmito právními předpisy.

Podle zástupců držitelů práv by provádění evropského aktu o přístupnosti zvýšilo potřebu zajistit, aby pravidla podle Marrákešské smlouvy nebránila běžnému využívání díla.

Jak je však vysvětleno ve 14. bodě odůvodnění, výslovná povinnost ověřovat komerční dostupnost by mohla mít dopad na právní jistotu pro autorizované subjekty. Kromě toho dostupné elektronické knihy, které se na trhu objevují v rámci evropského aktu o přístupnosti, nemusí nutně odpovídat různým specifickým potřebám oprávněných příjemců, na které se

([52]) Směrnice (EU) 2016/2102 o přístupnosti webových stránek a mobilních aplikací subjektů veřejného sektoru (Úř. věst. L 327, 2.12.2016, s. 1).

([53]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách) (kodifikované znění) (Úř. věst. L 95, 15.4.2010, s. 1).

([54]) Směrnice (EU) 2019/882 o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb (Úř. věst. L 151, 7.6.2019, s. 70).

vztahuje směrnice o Marrákešské smlouvě. Je pravděpodobné ([55]), že se autorizované subjekty přizpůsobí praktickým podmínkám nových souvislostí a zaměří své zdroje na uspokojení potřeb, které trh nenaplňuje ([56]).

Marrákešské nástroje se rovněž zdají být vnitřně soudržné a jejich ustanovení jsou v souladu s klíčovým cílem, kterým je zvýšení dostupnosti děl v přístupných formátech a zároveň zajištění rovnováhy práv a zájmů mezi držiteli práv a uživateli.

Za účelem ochrany zájmů držitelů práv, jak je uvedeno i v předchozích oddílech, jsou autorizovaným subjektům uloženy určité povinnosti, které mají zabránit neoprávněnému užití. Držitelé práv by uvítali, kdyby vnitrostátní orgány důkladněji kontrolovaly, jak autorizované subjekty plní své povinnosti, zejména s cílem zabránit neoprávněnému šíření. Někteří držitelé práv rovněž tvrdí, že komplexní informace o autorizovaných subjektech působících v členském státě by mohly dále usnadnit spolupráci (například sdílení souborů držiteli práv). Oprávnění příjemci zároveň upozornili, že požadavky některých členských států, aby byly autorizované subjekty zapsány na schválený seznam, jsou v rozporu s Marrákešskou smlouvou ([57]).

Jak je podrobně uvedeno v úvodní části, směrnice brání zavedení podmínek pro zahájení činností v daném rámci, nicméně stanoví, že tyto činnosti mohou vykonávat nejen oprávnění příjemci, ale také autorizované subjekty, které jsou omezeny na určité kategorie (jak jsou definovány v čl. 2 bodě 4). Směrnice objasňuje, že vnitrostátní postupy schválení nebo uznávání, které se vztahují například na poskytování služeb obecné povahy osobám, které jsou oprávněnými příjemci, by neměly bránit autorizovaným subjektům v provádění činností podle daného rámce. Hodnocení zjistilo, že systémy zavedené na vnitrostátní úrovni se liší, přičemž některé členské státy vyžadují určitou formu oznámení, v němž se příslušnému orgánu obvykle oznamuje název, právní status, kontaktní údaje a informace o příslušných činnostech autorizovaného subjektu. Údaje však nebyly k dispozici za všechny členské státy. Rámec dále podporuje dobrovolné oznamování kontaktních údajů autorizovaných subjektů zapojených do přeshraniční výměny vnitrostátním orgánům, což může přispět ke zvýšení transparentnosti.

Nástroje Marrákešské smlouvy celkově naplňují mezinárodní závazky EU vyplývající z Marrákešské smlouvy a jsou v souladu s *acquis* EU (zejména s rámcem EU v oblasti autorského práva a politikami EU v oblasti zdravotního postižení) – a interně, pokud jde o její klíčové cíle a ustanovení. V souvislosti s výše uvedenými právními předpisy EU představují nástroje Marrákešské smlouvy jeden z prostředků pro zlepšení přístupnosti tištěných materiálů. Přístup osob se zdravotním postižením k informacím, vzdělávání a kultuře je v

([55]) Například jeden autorizovaný subjekt uvedl, že se pravděpodobně zaměří na osoby s poruchami čtení, které mají kognitivní problémy (viz studie, s. 96).
([56]) Další diskuse o dopadu evropského aktu o přístupnosti viz také oddíl VII (relevantnost).
([57]) Viz příspěvek k výzvě k předložení faktických podkladů od Evropského fóra zdravotně postižených a Evropské unie nevidomých, který je k dispozici na adrese https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13615-EU-copyright-law-for-blind-and-visually-impaired-people-evaluation-of-the-Marrakesh-Directive-and-Regulation/F3414879_cs.

konečném důsledku ovlivněn kombinovaným účinkem všech legislativních nástrojů EU týkajících se přístupnosti.

VI. PŘIDANÁ HODNOTA EU

Soudní dvůr Evropské unie dospěl k závěru, že EU má výlučnou pravomoc uzavřít Marrákešskou smlouvu, a proto je pro splnění mezinárodních závazků EU vyplývajících z přijetí této smlouvy zapotřebí zavést pravidla na úrovni EU.

Před uzavřením Marrákešské smlouvy sice všechny členské státy zavedly výjimky z autorského práva nebo jeho omezení ve prospěch osob se zrakovým postižením, existovaly však rozdíly v rozsahu uplatňování výjimky ([58]), což následně ovlivnilo přeshraniční výměnu formátově přístupných rozmnoženin ([59]). Neprovedení zásahu EU s cílem přijmout směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě by znamenalo zachování stavu.

Přijetí směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě bylo nejenže nezbytné pro splnění mezinárodních závazků EU, ale také harmonizovalo oblast působnosti výjimky z autorského práva a usnadnilo přeshraniční výměny jak v rámci EU, tak se třetími zeměmi, které jsou smluvními stranami Marrákešské smlouvy. Usnadnění přeshraniční výměny následně vedlo k úsporám z rozsahu ([60]).

Přeshraničního účinku by nebylo možné dosáhnout stejně účinně prostřednictvím opatření na vnitrostátní úrovni. Zásah EU pomohl zejména oprávněným příjemcům a autorizovaným subjektům tím, že zajistil větší právní jistotu, což vedlo k omezení zdvojování úsilí, zvýšení celkové efektivnosti a zlepšení dostupnosti rozmnoženin v přístupných formátech.

VII. RELEVANTNOST

Relevantnost nástrojů Marrákešské smlouvy byla posouzena s ohledem na vývoj trhu, politiky a technologií.

V referenčním období byla komerční nabídka od počátku přístupných děl nadále nedostatečně rozvinutá. Zároveň došlo k nárůstu digitálních formátů, jako jsou elektronické knihy a audioknihy určené široké veřejnosti, které mohou nepřímo sloužit i některým potřebám oprávněných příjemců. Oprávnění příjemci však uvádějí, že tyto formáty nejsou vždy dostatečně přístupné, například z důvodu nedostatečně přístupné orientace v jejich obsahu nebo nedostatečné přístupnosti samotného díla prostřednictvím komerčních platforem, případně jsou přístupné spíše jen pro některé kategorie oprávněných příjemců (např. slabozraké osoby) než pro jiné (např. nevidomé uživatele).

([58]) Studie o uplatňování směrnice 2001/29/ES o autorském právu a právech s ním souvisejících v informační společnosti („směrnice o informační společnosti“), 2013, s. 428, k dispozici na https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9ebb5084-ea89-4b3e-bda2-33816f11425b.

([59]) Tamtéž, s. 437.

([60]) Viz analýza v oddíle IV o efektivnosti.

Očekává se, že evropský akt o přístupnosti bude mít významný vliv na zpřístupnění elektronických knih v přístupném formátu. Elektronické knihy poskytované na trhu od června 2025 budou přístupné v souladu s požadavky na přístupnost evropského aktu o přístupnosti, aby se usnadnil přístup osobám se zdravotním postižením. Je důležité konstatovat, že mikropodniky poskytující služby jsou od dodržování požadavků na přístupnost podle směrnice osvobozeny. Nicméně členské státy jsou v zájmu snadnějšího uplatňování vnitrostátních opatření provádějících evropský akt o přístupnosti povinny poskytnout mikropodnikům pokyny a nástroje. Kromě toho evropský akt o přístupnosti obsahuje některé záruky, které hospodářským subjektům umožňují uplatňovat požadavky na přístupnost v rozsahu, v němž nepředstavují nepřiměřenou zátěž nebo nevyžadují významnou změnu výrobku nebo služby, která by vedla k zásadní změně jejich základní povahy.

Jak je uvedeno také ve studii ([61]), evropský akt o přístupnosti nezpochybňuje relevantnost výjimky z autorského práva stanovené ve směrnici o Marrákešské smlouvě. Jiné formáty než elektronické knihy, na které se vztahuje evropský akt o přístupnosti, by mohly být pro různá postižení vhodnější (například někteří lidé nemusí mít dovednosti nebo technické vybavení pro používání elektronických knih a mohlo by pro ně být pohodlnější používat Braillovo písmo nebo velké formáty písma). I pro osoby používající elektronické knihy platí, že konkrétní formát přístupných elektronických knih, které jsou na trhu k dispozici, nemusí být vhodný pro všechna postižení související s poruchami čtení. Povinnosti v evropském aktu o přístupnosti navíc nemusí vést k plné dostupnosti všech titulů v přístupném formátu od počátku, a to zejména v případech, kdy se vydavatelé řadí mezi mikropodniky, takže nabídka od počátku přístupných knih není zcela úplná. Držitelé práv, kteří byli dotazováni v rámci studie, tvrdili, že aby byly přístupné komiksy, mohlo by to vyžadovat zásadní úpravy. Obecněji řečeno, tvrdili, že vysoké náklady na zpřístupnění díla (pokud obsahuje například velké množství grafiky nebo grafů) ve spojení s nízkým očekávaným prodejem by mohly být důvodem k tvrzení, že vede k nepřiměřené zátěži ([62]).

Skutečnost, že v důsledku evropského aktu o přístupnosti bude více dostupných elektronických knih poskytováno přímo trhem, je velmi pozitivním vývojem. Nenaplní však potřeby osob se zdravotním postižením, pokud jde o díla v přístupných formátech, na něž se vztahují nástroje Marrákešské smlouvy. Na druhou stranu by to mohlo pomoci uvolnit zdroje pro autorizované subjekty, aby se mohly zaměřit na specializovanější výrobu formátově přístupných rozmnoženin ([63]).

A konečně, po přijetí nástrojů Marrákešské smlouvy se staly dostupnějšími technologie a software, které usnadňují přístupnost tištěných děl a širší dostupnost přístupných formátů, což znamená posun od analogových formátů k digitálním a od fyzické distribuce k přístupu

([61]) Studie, s. 56.

([62]) Pokud by tomu tak bylo, musely by uplatnit požadavky na přístupnost v takovém rozsahu, aby nepředstavovaly nepřiměřenou zátěž nebo zásadní změnu.

([63]) Viz odpověď konsorcia Daisy na výzvu k předložení faktických podkladů, která je k dispozici na adrese https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13615-EU-copyright-law-for-blind-and-visually-impaired-people-evaluation-of-the-Marrakesh-Directive-and-Regulation/feedback_en?p_id=31995115.

online ([64]). Technologie mohou usnadnit a zefektivnit výrobu od počátku přístupných děl, včetně elektronických knih a formátově přístupných rozmnoženin, a poskytnout oprávněným příjemcům lepší nástroje pro přístup k tištěným dílům.

V souvislosti s používáním těchto technologií přetrvávají některé problémy, od překážek týkajících se přístupu k technologii (např. náklady, interoperabilita, know-how) až po omezení samotné technologie (složitost úpravy děl obsahujících obrázky nebo matematické vzorce či grafiku, nedostatečná kvalita převodu textu na řeč) ([65]).

Celkově lze říci, že navzdory omezením technologický rozvoj usnadňuje a zefektivňuje produkci zpřístupněných děl vydavateli a autorizovanými subjekty. Poskytuje rovněž oprávněným příjemcům další nástroje pro přístup k tištěným dílům. Nové technologie však neznamenají, že by nástroje Marrákešské smlouvy byly zbytečné: jak vyplývá ze studie, jsou i nadále předpokladem pro využití výhod technologického rozvoje ([66]).

VIII. ZÁVĚRY A ZÍSKANÉ POZNATKY

Z hodnocení vyplynulo, že směrnice o Marrákešské smlouvě a nařízení o Marrákešské smlouvě mají **přidanou hodnotu EU**. Jejich přijetí mělo zásadní význam pro splnění mezinárodních závazků EU jakožto signatáře Marrákešské smlouvy a pro harmonizaci výjimky z autorského práva pro osoby se zdravotním postižením souvisejícím s poruchami čtení s cílem řešit stávající rozdíly v rozsahu vnitrostátních výjimek a omezení a usnadnit přeshraniční výměnu formátově přístupných rozmnoženin. Stejného účinku by členské státy nemohly bez zásahu EU dosáhnout. Rámec přinesl přidanou hodnotu zejména pro oprávněné příjemce a autorizované subjekty, neboť zajistil větší právní jistotu, zejména pro přeshraniční výměnu formátově přístupných rozmnoženin.

Směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě celkově **účinně** zlepšily dostupnost formátově přístupných rozmnoženin, jak vyplývá z kvalitativních údajů shromážděných pro účely hodnocení, jakož i ze vzorku údajů, z nichž vyplývá, že počet těchto rozmnoženin se zvýšil a že v referenčním období se více oprávněných příjemců stalo uživateli služeb autorizovaných subjektů. Zavedení pravidel podle Marrákešské smlouvy mělo pozitivní úlohu při umožnění výměny v rámci EU a se třetími zeměmi, které jsou smluvními stranami Marrákešské smlouvy.

Vzhledem k omezeným údajům nebylo možné vyvodit závěry o možných kvantitativních dopadech systémů spravedlivé odměny, které směrnice umožňuje a které byly zavedeny v některých členských státech, na výrobu nebo výměnu formátově přístupných rozmnoženin. Na základě kvalitativních údajů se zdá, že vnímaný dopad systémů spravedlivé odměny na dostupnost formátově přístupných rozmnoženin se v členských státech, kde jsou tyto systémy

([64]) Studie, s. 57 a 59.
([65]) Studie, s. 59.
([66]) Studie, s. 60.

zavedeny, liší v závislosti na rozsahu systému a zdrojích financování (např. do jaké míry přispívají do rozpočtu autorizovaného subjektu dary).

Hodnocení neodhalilo možné nezamýšlené účinky provádění nástrojů Marrákešské smlouvy, zejména pokud jde o dopad na komerční dostupnost děl v přístupném formátu.

Přestože dostupné informace neumožňují vyvodit pevné závěry podložené kvantitativními údaji, hodnocení neodhalilo zbytečnou zátěž, kterou rámec přináší, a nezdá se, že by bylo třeba jej zjednodušit a zefektivnit. V souvislosti se stávajícími výjimkami z autorského práva usnadnila větší právní jistota dosažená prostřednictvím harmonizace EU přeshraniční výměnu a pomohla zabránit zdvojování činností při výrobě formátově přístupných rozmnoženin, což vedlo k úsporám pro autorizované subjekty. Rámec neukládá autorizovaným subjektům povinnosti, které by mohly bránit vytváření formátově přístupných rozmnoženin a které by mohly být vnímány jako zátěž. Celkově se zdá, že pravidla účinným způsobem zlepšila přístup oprávněných příjemců k formátově přístupným rozmnoženinám.

Zdá se, že v členských státech, kde jsou zavedeny systémy spravedlivé odměny, závisí jejich dopad na efektivnost na finančních prostředcích, které mají autorizované subjekty k dispozici (a zejména na tom, zda oprávnění příjemci přispívají prostřednictvím darů do celkových finančních prostředků autorizovaných subjektů), a také na úrovni digitalizace autorizovaných subjektů.

Některé faktory, které jsou mimo marrákešský rámec, mohou přispět k jeho efektivnosti. Mezi ně mohou patřit různé iniciativy umožňující výměnu informací a spolupráci mezi autorizovanými subjekty, jakož i mezi autorizovanými subjekty a vydavateli, úroveň digitalizace mezi autorizovanými subjekty a poskytování individuální podpory oprávněným příjemcům, pokud jde o přístup k informacím o dostupných dílech.

Hodnocení zjistilo, že ustanovení Marrákešské smlouvy jsou vnitřně soudržná a jsou vhodná k řešení klíčového cíle, kterým je zvýšení dostupnosti děl ve formátově přístupných rozmnoženinách, a zároveň zajišťují spravedlivou rovnováhu mezi právy a zájmy držitelů práv a uživatelů. Marrákešské nástroje jsou rovněž **v souladu** s mezinárodním *acquis* a *acquis* EU. Zejména doplňují evropský akt o přístupnosti, který vyžaduje, aby byla pro osoby se zdravotním postižením dostupná široká škála každodenních výrobků a služeb, včetně elektronických knih.

Přístup, který uplatňují pravidla podle Marrákešské smlouvy s cílem zabránit nadměrným povinnostem autorizovaných subjektů (například kontrolovat komerční dostupnost přístupných formátů děl, která hodlají upravit), zůstává platným cílem i v souvislosti s prováděním evropského aktu o přístupnosti, aby se zabránilo negativnímu dopadu na dostupnost formátově přístupných rozmnoženin pro oprávněné příjemce. Současně by zvýšená dobrovolná spolupráce mezi držiteli práv a autorizovanými subjekty měla usnadnit součinnost s evropským aktem o přístupnosti s cílem zajistit, že autorizované subjekty budou směřovat své zdroje k lepšímu naplnění neuspokojených potřeb.

Hodnocení zjistilo, že nástroje Marrákešské smlouvy jsou i nadále **relevantní** s ohledem na vývoj politiky, trhu a technologií. Očekává se zejména, že evropský akt o přístupnosti zvětší komerční trh s přístupnými elektronickými knihami, nenaplní však potřeby osob se zdravotním postižením, na které se vztahuje směrnice o Marrákešské smlouvě, pokud jde o přístupné tištěné knihy a materiály. Evropský akt o přístupnosti by snad mohl vést k uvolnění zdrojů autorizovaných subjektů pro specializovanější výrobu formátově přístupných rozmnoženin.

S ohledem na výsledky hodnocení se v této fázi nepovažují za opodstatněné žádné změny.

Získané poznatky

Výkonnost směrnice a nařízení o Marrákešské smlouvě celkově splnila očekávání: v souvislosti se stávajícími, ale různorodými vnitrostátními výjimkami z autorského práva ve prospěch osob se zdravotním postižením zlepšily nástroje EU právní jistotu tím, že vyjasnily způsoby užití a oprávněné příjemce, na které se vztahují pravidla EU v oblasti autorského práva. Pomohlo to zlepšit přístup k formátově přístupným rozmnoženinám a zároveň zajistit rovnováhu práv a zájmů. Zároveň se dopad opatření prováděných v členských státech může lišit v důsledku různých faktorů, zejména financování nebo zdrojů, jakož i přístupu k technologiím, informovanosti a úrovně spolupráce. Ačkoli nejsou k dispozici komplexní údaje pro posouzení dopadu těchto faktorů, hlavní poznatky vyplývající z hodnocení jsou následující:

- Nedostatečné financování nebo jiné nedostatečné zdroje (lidské zdroje, know-how, technologie) autorizovaných subjektů jsou vnímány jako hlavní překážky poskytování formátově přístupnějších rozmnoženin**.** Zajištění stabilní a dostatečné úrovně financování autorizovaných subjektů na vnitrostátní úrovni se jeví jako důležité pro účinnost a efektivnost opatření, a to i v případech, kdy jsou zavedeny systémy spravedlivé odměny.
- Úroveň digitalizace a technologické připravenosti autorizovaných subjektů může zefektivnit vytváření, výměnu a zpřístupňování formátově přístupných rozmnoženin.
- Účinnosti rámce pravděpodobně dále prospějí postupy, které zajistí větší informovanost o službách nabízených autorizovanými subjekty, a přizpůsobená podpora oprávněných příjemců při vyhledávání nabízených titulů a přístupu k nim.
- Opatření zavedená autorizovanými subjekty s cílem zabránit neoprávněnému užití jsou důležitá, aby se zabránilo újmě držitelů práv, a to tím spíše, pokud jsou rozmnoženiny poskytované autorizovanými subjekty ve formátech (elektronické knihy, audioknihy), které může využívat širší veřejnost. Proti neoprávněnému užití lze použít různé metody, mezi něž patří vodoznak.
- Systémy monitorování se v jednotlivých členských státech liší, avšak zdá se, že nikoliv všechny vnitrostátní orgány mají tyto systémy zavedeny nebo (v jednom případě) znají autorizované subjekty v dané zemi. Autorizované subjekty podle

směrnice jsou omezeny na konkrétní kategorie uvedené v čl. 2 bodě 4. Dobrovolné oznamování ze strany autorizovaných subjektů jejich vnitrostátním orgánům, které směrnice podporuje v případě subjektů, jež se podílejí na přeshraničních výměnách, může navíc přispět ke zvýšení transparentnosti pro všechny příslušné strany a mělo by se uplatňovat ve větší míře.

– Iniciativy na podporu spolupráce mezi autorizovanými subjekty se jeví jako důležité pro zmírnění zdvojování úsilí mezi organizacemi a pro zlepšení transparentnosti a přístupu pro oprávněné příjemce.

– A konečně by spolupráce mezi autorizovanými subjekty a vydavateli mohla být užitečná pro zvýšení synergií. Tyto formy spolupráce, které již existují (např. dostupnost platforem nebo pobídky pro vydavatele, aby poskytovali autorizovaným subjektům rozmnoženiny v digitálním formátu a minimalizovali tak riziko zdvojování práce, sdílení nákladů na výrobu určitých formátů za účelem zvýšení efektivity a poskytování přístupu prostřednictvím různých kanálů), budou v souvislosti s uplatňováním evropského aktu o přístupnosti pravděpodobně ještě důležitější a měly by být i dále podporovány.